

Danielisz Béla

Önkormányzat és rendőrség

Szemelvények a magyarországi önkormányzati rendőrség történetéből – A visegrádi együttműködés tapasztalatai

Az 1848:XXII. Törvény-cikk az alábbi mondattal kezdődik: *„A személyes és vagyonbátorság, a közcsend és belbéke biztosítása, az ország polgárainak őrködésére bizatik, e tekintetből, míg a legközelebbi országgyűlés kimerítőleg rendelkeznek a nemzeti őrsereg alakítására nézve...”*

Igen bonyolult kérdést feszegetünk akkor, amikor arról kívánunk értekezni, hogy a közbiztonság „szolgáltatásának” jelenlegi monopóliumát kell-e, érdemes-e megtörni és más szervezetekkel, mint például az önkormányzatokkal megosztani a fennálló felelősséget. Sárkány István: Rendőrség és önkormányzat című tanulmányából idézve: *„Tényként lehet leszögezni – nem csupán Magyarországra vonatkozóan –, hogy a rendfenntartás hagyományosan önkormányzati funkció volt.”* Hosszan lehetne idézni álláspontunkat erősítő önkormányzati rendelkezéseket, mint pl.: Brassó 1606, Debrecen 1606, Szeged 1720, stb., de felesleges, hisz a lényeg, hogy mindezek alátámasztják Knemeyer megállapításának lényegét a magyar fejlődésre vonatkozóan is. Eszerint a „Polizei” fogalma eredetileg felölelte a „jó közösségi rend” egészét, azon belül természetesen az annak fenntartásához szükséges intézményeket is.

A magyar rendészet története során több fejlődési szakaszon ment keresztül. Az 1919-ben bekövetkezett államosítással álláspontom szerint a rendészeti igazgatás egyik lényegi eleme veszett el, nevezetesen, hogy a közösség polgárai cselekvő felelősséggel viseltessenek saját közbiztonsági ügyeik intézése során. Az adott közösségnél helyi szinten senki sem ismeri jobban a problémákat s a problémák okozóit. A közösségbe integrálódott rendőri erők, melyek nem uralják, hanem szolgálják a közösséget, lényegesen hatékonyabban tudnak fellépni, mint az állam mindenhatósága által vezérelt rendészeti szervek.

Önkormányzati rendőrség Magyarországon (történeti áttekintés)

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc rendészete

Az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc rendészete három jelentős dologgal járult hozzá a magyar rendészet fejlesztéséhez:

- Megalakult az első felelős magyar belügyminisztérium

- Létrehozták a rendőrség országos szervét, az Országos Rendőri Hivatalt
- Megszerveződött a nyugalom fenntartására a nemzetőrség

A belügyminisztérium elsősorban a Magyar Királyi Helytartótanácsból és a Magyar Királyi Kancelláriától vett át feladatköröket. Rendészeti feladatai elsősorban a Helytartótanácsnak voltak, míg a Kancellária inkább „titkosszolgálati” feladatokat látott el. Belügyminiszterré az uralkodó Szemere Bertalant nevezte ki, kinek személyében felkészült elméleti szakember került a tárca élére. Négy osztályt állított fel: országlati (közjogi), közigazgatási, rendőri és nemzetőrségi osztályt. (Ez utóbbi csak 1849 májusában került a minisztériumhoz.

1848 decemberében leválasztották a belügyminisztériumból a rendőri osztályt, létrehozva belőle az Országos Rendőri és Posta Osztályt, más néven az Országos Rendőri Hivatalt. Ügykörébe tartoztak a szorosan vett rendőri feladatok: a közcsend és közbátorság fenntartása mellett a jóléti rendészet körébe tartozó ügyek: temetés- és ínségügyek, a siketnémák intézetei, tébolydák, felebaráti segélyezések stb. Kossuth Lajos Madarász Lászlót nevezte ki a hivatal vezetőjévé. Szemere Bertalan, a Kossuth Lajos kormányzóelnök által kinevezett belügyminiszter és miniszterelnök 1849. május 9-én országos rendőrigazgatóvá nevezte ki Hajnik Pált. Feloszlatták a Madarász által vezetett rendőrséget, de hivatalnokainak többségét továbbra is alkalmazták. A Hajnik által vezetett új országos rendőrség működésében és ügyköreiben a hagyományokat követte, azonban bővült is feladatköre a hadifoglyok rendőri felügyelet alá vonásával. Június 8-án Szemere elrendelte az állami rendőri felügyelőségek létrehozását. Az országot 24 rendőri kerületre osztotta, és minden terület

élére rendőri felügyelőt tervezett kinevezni. A rendelet alaputasításában Szemere Bertalan hangsúlyozta: „Lehetetlen célszerűen kormányozni, ha a kormány a haza állásáról tiszta képet nem bír magának formálni, hogy abban, mint hű tükörben látva a hon állását, a hiányok pótlására, azon botrányköveknek, melyek a hon gépezeteinek szabad forgását gátolják, elmozdítására, a gyenge részek ápolására, s a betegségben sínylődők gyógyítására fordíthassa.”

1848-1849-ben nem született törvény a rendőrségről, szemben a nemzetőrséggel, melyhez képest kevesebb figyelmet kapott a rendőri terület, melyet nem kezeltek központi kérdésként.

A forradalom kiemelkedő rendészeti tette a nemzetőrség megszervezése volt. Erre az 1848: XXII. tc. szerint került sor.

A törvénycikk bevezető mondataiban egy nagyon fontos alapelvet rögzített: „A személyes és vagyonbátorság, a közcsend és belbéke biztosítása, az ország polgárainak őrködésére bizatik,... ” Ezzel a megállapítással a törvény alkotói egyértelműen hitet tettek az önkormányzati elven működő rendfenntartás szükségessége mellett. A törvény 35 szakaszból áll. Nemzetőri szolgálatra rendelte mindazokat a 20 és 50 év közötti férfiakat, akik városokban vagy rendezett tanácsú községekben 200 pengő értékű házat vagy földet birtokolnak. Egyéb községekben féltelekkel vagy hasonló kiterjedésű birtokokkal rendelkeznek vagy 100 pengő forint évi tiszta jövedelmük van. A nemzetőrség megalakítása is a helyi önkormányzatokhoz kötődött.

A nemzetőrség királyi városokban s rendezett tanáccsal ellátott községekben, a helyi hatóság által más helyen pedig a megyei vagy szabad kerületi törvényhatóság által szerveződött meg.

A nemzetőröknek törekedniük kellett mindenkor a helyi előjárásokkal történő együttműködésre és arra, hogy a helyi őrseregek megalakításában is együttműködjenek. A nemzetőrség tagjai szabadon választhattak a lovas vagy gyalogos szolgálat között. Tisztjeiket kapitányi rangig maguk választhatták. Magasabb beosztású tisztjeiket a hadügyminiszter ajánlására a nádor, a kapcsolt részeken (Horvátországban) pedig a bán nevezhette ki.

A fővezérség Magyarországon a nádort, Horvátországban a bánnt illette meg, a Tengermelléken (Fiume és környéke) pedig a kormányzót. A nemzetőrség kiképzéséről a kormány volt köteles gondoskodni, ezzel egyidejűleg fegyverrel történő ellátásukról is. A nemzetőrség tagjai egyenrangúak voltak a honvédség azonos rendfokozatú tagjaival. Helyi szolgálatukért díjazást nem kaptak, külső szolgálat esetén ellátásuk megegyezett a katonaság ellátásával. Ez utóbbit az államkincstár fizette. A fegyverrel történő ellátás ellenőrzése és felügyelete a helyi törvényhatóságok feladata volt. A nemzetőrök kártérítési felelősséggel tartoztak fegyverükért. A törvény kimondta, hogy a szolgálat ellátása különbözik aszerint, hogy rendes vagy rendkívüli esetről van-e szó. Az előbbihez tartozott a helybeli közbéke megőrzése. Amennyiben nem volt várható a helybeli rend megzavarása, a nemzetőrség csak a szokásos rendőri teendők ellátásával foglalkozott. Őrtiszt intézkedett a szolgálatot adók számára, a kisebb „rendetlenségek” meggátolásáról, valamint az elfogott személyek átadásáról az igazságszolgáltatásnak. A nemzetőrség mindenkor feladata volt a karhatalom biztosítása. A nemzetőrség mint fegyveres testület nem tanácskozhatott és határozatot sem hozhatott. Szolgálatba csak a polgári hatóság felszólítására léphettek.

A nemzetőrség tagjait testi fenyegetéssel nem büntethették. A törvény a nemzetőrséget miniszteri

felügyelet alá helyezte. A nemzetőrök esküje híven tükrözte a megalakításkor kitűzött célok szentségét: „... – esküszöm, hogy polgártársaimnak személyét és vagyonát minden törvénytelen támadás ellen, előjáróim felhívására oltalmazom, a közcsendet, békét és nyugalmat sem nem háborítom, sem háborítani nem engedem..., és leszek polgári előjáróim vezérlete alatt hű őrzője az alkotmánynak, a törvényeknek és a hazának....”

Magyarországi rendőrségek a dualizmus korában

A dualizmus kori magyar rendészet időszaka a polgári értelemben vett rendészet kialakulásának és megerősödésének időszaka. Ekkor jött létre, összhangban a polgári közigazgatással, a modernnek nevezhető nemzeti rendészeti struktúra a Magyar Királyságban. A kiegyezést követő időszakban az a sajátos helyzet állt elő Magyarországon, hogy bár a neoabszolutizmus rendszere szakmai szempontok alapján korszerű volt, mégsem lehetett átvenni, annyira összeforrt a Habsburg-elyomással. A rendszer elemeit felszámolták és új struktúrákat hoztak létre, visszanyúlva az 1848-as állapotokhoz. Az 1871. évi. XVIII. törvény a községek rendezéséről határozta meg a községek jogai és teendői között azt, hogy „kezelet a tűz és közrendőrséget s a szegényügyet.” A törvény a rendezett tanácsú városok kötelességévé tette továbbá: „kezelik a helyi igényeknek szerint a piaczi, mezei, hegyi, vásári, építészeti és közegészségi rendőrséget”. A 64. § kimondta, hogy a rendezett tanácsú város előjáróságának tagja a rendőrkapitány. Ezzel egységes mederbe szorította a helyi rendőrségek vezetőinek elnevezését.

A magyar rendőrségek fejlődésének következő törvényileg szabályozott állomása az 1872. évi. XXXVI. tc. „Buda-Pest fővárosi törvényhatóság

alakításáról és rendezéséről”. A törvény 20. § kimondta: „A fővárosi törvényhatóság területén a rendőrséget egységes szervezettel az állam” fővárosi rendőrség „neve alatt saját közegei által kezeli. A törvényhatóságnak helyrendőri ügyekben való szabályalkotási joga érintetlen marad”.

A 21. § szerint „Az államilag kezelendő fővárosi rendőrségnél a tulajdonképeni rendőri működés a rendőri bíraskodástól külön választandó....” továbbá: „Azon esetre, ha a főváros egyesítéséig ezen fővárosi rendőrségről szóló törvény meg nem alkotatik, a tényleges egyesítés napjától kezdve a rendőrség végleges rendezéséig a főváros jelenlegi rendőri közegei közvetlenül a belügyminister hatósága alá helyeztetnek, a ki a rendőri közegek feletti fegyelmi joggal, valamint kinevezésük és elmozdításuk jogával ruháztatik fel és felhatalmaztatik, hogy a rendőri ügyekben való fellebbezést a fővárosra nézve ideiglenesen szabályozza. A rendőrség költségeit illetőleg a fővárosokban e célra 1872. évben fordított összeg ideiglenesen a kincstárnak megtérítendő az egyesített főváros által és átálánykép a belügyminister költségvetésébe felveendő.

A fővárosnak a helyi rendőrségre vonatkozó szabályait és határozatait a rendőrség végleges szervezéséig az állami rendőrség lesz köteles végrehajtani.”

A Magyar Királyság rendészeti szervezetei voltak a magyarországi rendőrségek, a Magyar Királyi Csendőrség, a Magyar Királyi Pénzügyőrség és vámhivatalok, a testőrségek, a Magyar Királyi Koronőrőrség és a Képviselőházi Őrség, valamint a büntetés-végrehajtás intézménye. A Magyarországon működő rendőrségek két részre oszlottak, az állami és önkormányzati rendőrségre. A Magyar Királyság törvényei a rendfenntartás jogát az államnak és az önkormányzatoknak biztosították. Ebből

következően rendőrséget a törvényhatósági jogú és a rendezett tanácsú városok hozhattak létre.

A községekben csak elvétve akadt rendőrség, s a létszámuk is minimális volt. Sehol sem haladta meg a 10 főt, gyakorlatilag rendőrőrsként működtek – fenntartási költségeiket a községi önkormányzatok nem tudták kigazdálkodni. A városi rendőrségek a helyi önkormányzatok irányítása alatt álltak. A belügyminister munkájukba közvetlenül nem, csak az önkormányzatokon keresztül szólhatott bele, mint a törvényesség felügyelője.

Az önkormányzati rendőrségek

A városi rendőrségek jelentették a magyarországi rendőrségek derékhadát, hiszen a működési terület, a lakosság száma, a bűnesetek száma és a testületi létszám alapján is a Magyar Királyságban működő rendőrségek többségét adták. A városi rendőrségek szervezeti felépítése ugyan eltért egymástól, de főbb strukturális vonásaikban megegyeztek. A szervezet élén a kapitány állt, aki a kapitányi hivatalon keresztül irányította a testületet. A hivatalhoz több osztály tartozott. (Pl.: őrtestületi, bűnügyi, közigazgatási stb.) Nagyobb városokban az osztályok munkatársai specializálódtak, de kisebb településeken az osztálystruktúra sem mindenhol alakult ki. A századfordulóra a nagyobb városokban már megszerveződtek a detektív csoportok is. A kapitányi hivatalhoz tartozott még a fogda, a számvevőség, a segédhivatal és az ún. szolgaszemélyzet. A rendőrlegénység túlnyomó többsége a város közigazgatási határán belül elhelyezett őrszobákhoz tartozott, és ezek körzetében teljesített szolgálatot.

Az állami rendőrségek

Az állami rendőrségek alkották a Magyar Királyságban a rendőrségek másik csoportját. Három állami rendőrség működött: a fővárosi rendőrség,

a Magyar Királyi Határrendőrség és a Fiumei Állami Rendőrség. Állami rendőrséget ott hoztak létre, ahol kiemelt fontosságot tulajdonítottak a rend fenntartásának és megőrzésének. Az állami rendőrségek minden tekintetben követendő példát jelentettek az önkormányzati rendőrségeknek. Az állami rendőrségek közvetlen miniszteri irányítás alatt álltak, ugyanakkor a fiumei és a fővárosi rendőrség irányításába a városi képviselőtestületnek beleszólási lehetősége volt. Valamennyi városi rendőrség összes létszáma 10–12.000 főre becsülhető. A Magyar Királyi Határrendőrség szervezeti felépítése egyedi volt. A határrendőrség kirendeltségekből és kapitányságokból állt. A kirendeltségek munkáját a kapitányságok irányították. A testület vezető szerve a Belügyminisztériumban működött, osztályként. A rendőrségek, leszámítva a határrendőrséget – mely feladatánál fogva vidéken működött –, tevékenységüket alapvetően a városokban fejtették ki. A Magyar Királyi Csendőrség megalakítása után a falvak rendfenntartását a csendőrség látta el. A Magyar Királyi Rendőrség és Magyar Királyi Csendőrség eltérő szervezeti felépítéssel ugyan, de átfogta a Magyar Királyság teljes területét. A városi rendőrségek döntő többsége a kiegyezéstől működött, de volt arra is példa, hogy egy fejlődő település később hozott létre rendőrséget, illetve visszafejlesztette azt, vagy a csendőrséget kérte fel térítés ellenében a rend fenntartására. A dualizmus kori rendészeti szervek a Magyar Királyság területén viszonylag kis létszámmal értek el számottevő eredményeket. 283.000 négyzetkilométernyi területen 20 millió főnyi lakosság körében nem egészen 33.000 fő tartotta fenn a rendet.

A szolgálatellátás elvei

A rendőri szolgálatellátás elvei városonként változtak. Az ország törvényei minden területen érvénye-

sek voltak, és azok betartását meg is követelték, azonban a városok – saját hatáskörükben – egymástól eltérő végrehajtási utasításokat, szabályrendeleteket adtak ki. Ez a helyzet nagyszerű lehetőséget adott a helyi sajátosságok figyelembevételére.

A rendészet tekintetében e gyakorlatot helyezte egységes korlátok közé a 65.000/1909. sz. BM belügy- és igazságügy-miniszteri közös rendelet, amely a rendőri büntetőeljárást központilag szabályozta, továbbá a belügyi nyomozás tárgyában kiadott 130.000/1899. sz. BM-körrendelet, a bűnvádi perrendtartás 1896:XXXIII. tc., a büntető törvénykönyv 1878:V. tc., a kihágási büntető törvénykönyv 1879:XL. tc., valamint több más rendelkezés.

A rendészeti tevékenység fontosabb kérdéseit törvények és rendeletek központilag szabályozták az egész ország területén. Ezek beépültek az állami rendészeti szervek, valamint az önkormányzati rendőrségek szolgálati szabályzataiba.

A közrend védelmének joga az államot és az önkormányzatokat illette meg. E hatóságok hozhattak létre rendészeti feladataik ellátására rendészeti testületeket. Állam esetében az országgyűlés, az önkormányzatok esetében a közgyűlések hatáskörébe tartozott e testületek alapítása illetve feloszlatása. A századfordulóra kialakult a szervek hatásköre is: a területi elv érvényesült munkájuk során.

A határok azonban nem voltak merevek. Az egyik testület tagja a másik területén is végezhetett munkát a helyi illetékes tudtával. Ha egy rendezett tanácsú város rendőrsége nem tudott megbirkózni egy bűnüggyel, a közeli törvényhatósági jogú város rendőrségétől kérhette az ügy felderítését.

A városi rendőrségek szolgálatellátását a szolgálati szabályzatuk határozta meg. Minden városi rendőrségnek külön szolgálati szabályzata volt. Bár mintának tekintették a városi rendőrségek szolgálati szabályzatuk és szolgálat-ellátási szabályzatuk

megalkotásánál az állami rendőrségek ilyen típusú szabályzatait, mégis erősen visszatükröződött minden helyi dokumentumban a bűnüldözésről vallott helyi felfogás.

A városi rendőrségek szabályzata általában a helyi rendőrségek szervezeti felépítését, a testület célját és feladatait, a felvétel és elbocsátás szabályait, fegyelmi kérdéseit, a magatartási szabályokat, a panasztétel lehetőségeit, a szolgálatellátás és fegyverhasználat szabályait, az egyes beosztások köteleit, a személyi állomány járandóságait, valamint a szolgálatellátás során előforduló részfeladatok ellátásának módját tartalmazta. E feladatok szabályozása során, bár voltak azonosságok, a szolgálati szabályzatok mindegyike egyedi alkotás maradt.

A rendőrségek államosítása

A dualizmus ideje alatt szinte végig jelen volt a rendőrség teljes körű államosításának gondolata. Leginkább az önkormányzati rendőrségek vezetői voltak hívei az elgondolásnak. Ennek alapvető oka az volt, hogy az állami rendőrségek anyagi, technikai ellátottsága lényegesen jobb volt, mint az önkormányzatiaké. Több állami szintű javaslat is született a kérdés megoldására, de 1919-ig érdemi változásra nem került sor. Az I. világháború elvesztését követően a polgári demokratikus és a proletárforradalom után megváltozott a helyzet. A kormányokban felerősödött az a törekvés, hogy a rendőrséget kiemelt hatalmi tényezőként használva saját uralmi helyzetüket erősítsék általa. Ennek eredményeként a magyar kormány 1919. évi 5047. M.E. számú rendeletével államosította a rendőrséget.

A jogszabály 49 paragrafusból és 7 fejezetből állt. Az I. fejezet meghatározta a magyar állami rendőrség szervezetét. Az 1-8.§ kimondta, hogy a törvényhatósági jogú és rendezett tanácsú

városokban a rendőrhatóságot a magyar állami rendőrség látja el, rendőrközegei útján. Továbbá, hogy: indokolt esetben a belügyminiszter a községekbe is kiterjesztheti az állami rendőrség hatáskörét; a budapesti államrendőrség és a határrendőrség beolvad a magyar állami rendőrségbe; minden thj. városban rendőrkapitányságot kell szervezni, illetve a r. t. városokban és a községekben is, ahová a magyar államrendőrség hatáskörét a belügyminiszter kiterjesztette; a rendőrkapitányságok fölött a II. fokot a ker. rendőr-főkapitányságok gyakorolják, melyeknek száma nem haladhatja meg a csendőrkerületek számát; a rendőrség legfelsőbb ellenőrző és felügyelő hatósága, a belügyminiszter jogait közvetlenül is gyakorolhatja a ker. főkapitányságokkal és rendőri kirendeltségekkel szemben; a belügyminiszter jogosult központi nyomozóhatóságot szervezni illetve minden városban és községben, ahol államrendőrség működik, bejelentő hivatalt kell szervezni.

A II. fejezet a magyar államrendőrség hatáskörét szabályozta, 9-15.§-aiban kimondva, hogy: a belügyminiszter rendőrhatósági joga az egész ország területére kiterjed; a magyar állami rendőrség hatáskörébe tartozik a közbiztonsági rendészet egész körének ellátása, igazgatási rendészet gyakorlása azokban a közigazgatási ügyekben, amelyet jogszabály a hatáskörébe utal; rendőri büntetőbíráskodási gyakorlása; közbiztonsági rendészet hatáskörében állami rendészet ügyei, közrendészet ügyei, egyesületi és gyülekezés rendészeti ügyek, külföldiek rendészete, egyes emberek ellen foganatosítható kényszerrendszabályok, igazgatási rendészet hatáskörében azok az ügyek, amelyek állami érdekek, személy- vagy vagyonbiztonságot érintenek, rendőri büntető bíráskodás tárgykörében a közigazgatási hatóságok elé utalt kihágási ügyekben jár el. A rendőri szolgálatellátás tárgykörében: a magyar

állami rendőrség nincs a közigazgatási hatóságoknak alárendelve, de köteles munkájukat segíteni és hivatalból feljelenteni, illetve kinyomozni a tanácsi határozatok ellen vétőket.

A III. fejezet a rendőri jog tartalmát szabályozta, 16-29.§-ai tartalmazták, hogy a rendőrség rendeltetése, hogy működési területén a köznyugalmat, a közrendet és a közbiztonságot fenntartsa, a célok érdekében a rendőrök hivatalból kötelesek eljárni, az államügyészségnél feljelentést tenni, a magyar rendőrség működését jogszabályok irányítják, a rendőrség foganatosíthat a jogszabályokkal nem ellenkező rendelkezések saját hatáskörében, valamint a közbiztonság fenntartása érdekében ideiglenesen elrendelheti tevékenységek szüneteltetését. A magyar állami rendőrség a jogszabályoknak és rendelkezéseknek szükség esetén kényszer útján (karhatalommal) szerez érvényt, ha a rendőrség a köznyugalmat és közrendet nem bírja karhatalmi erejével fenntartani, katonai karhatalom segítségét veheti igénybe, a rendőrhatalóság illetékességi területén idézéseket foganatosíthat, és az indokolatlanul meg nem jelenőket elővezetetheti – írásbeli határozat alapján, a szabályszerűen önmagát igazoló rendőr felszólítására mindenkinek kötelessége a rendőrség legközelebbi helyiségében megjelenni, a rendőrközeg jogosult előállításokat foganatosítani, a gyanú alapján bekísérhető személyeket a belügyminiszter rendelettel állapítja meg, elővezetést a rendőrközeg csak írásbeli határozat alapján foganatosíthat, az előállítás, a bekísérés és az elővezetés lehetőleg erőszak nélkül a törvényre utaló kijelentéssel történik, magánlakásba a rendőrközeg csak hivatalos megbízás teljesítése végett léphet be, illetőleg ha közvetlen veszélyelhárításról van szó vagy menekülő ember oda tér be, házkutatást vagy személymotosztást csak írásbeli engedély alapján lehet foganatosítani.

A IV. fejezet a magyar állami rendőrség személyi és szolgálati viszonyait szabályozta, 30–36.§-aiban kimondva: a magyar állami rendőrség a tiszti, polgári biztosi és az őrségi személyzetből áll, valamint a hivatalszolgákból. A tiszti személyzetet a fogalmazói és felügyelő személyzet tagjai, valamint a segéd- és kezelő szolgálatot ellátó alkalmazottak, a polgári biztosi személyzetet a polgári biztosok, az őrségi személyzetet pedig a rendőrségi altisztek és a közrendőrök alkotják. A rendőrség tiszti személyzetét (fizetési osztálynál magasabb besorolás) a belügyminiszter előterjesztésére a minisztertanács alkalmazza, a többieket, valamint a polgári biztosokat a belügyminiszter, az őrségi személyzet tagjait pedig az illetékes főkapitány alkalmazza.

A rendőrségi alkalmazottak áthelyezhetőek a belügyminiszter utasítására, fogalmazói állásra csak a képesítési követelményeknek megfelelő személy alkalmazható, más állásokban is csak a megfelelő végzettséggel bíró szakember volt alkalmazható, illetve a belügyminiszternek kellett gondoskodni a képzési rendszer kialakításáról. A magyar államrendőrség tagjai kinevezésük előtt esküt tesznek, az eskü letételéről jegyzőkönyvet kell felvenni. A magyar államrendőrség belső szabályzatát a belügyminiszter rendelettel állapítja meg. A belügyminiszter szükség esetén a rendőrség őrségi megerősítheti, szolgálati tevékenységük alatt a rendőrségnek vannak alárendelve, szolgálati, fegyelmi stb. ügyekben azonban továbbra is a csendőrpáncsnokság alá tartoznak, felső fokon a hadügyminiszterhez.

Az V. fejezet fegyelmi rendelkezéseket tartalmazott, 37-42.§-aiban szerepelt: fegyelmi eljárást lehet folytatni a magyar államrendőrség tagja ellen, ha hivatali kötelességét megsérti vagy hanyagul látja el, állásának betöltésére érdemtelenné válik, korlátlan cselekvőképességét elveszti, hivatali kötelessé-

gének teljesítésére más okból válik alkalmatlanná. A fegyelmi eljárás eredménye ellen fellebbezésnek van helye, beosztástól függően más és más szinten történhet a fegyelmi eljárás lefolytatása, (pl. ker. főkapitány ellen a belügyminiszter rendelheti el). Kiszabható fegyelmi büntetések: a dorgálás, a pénzbüntetés, az előléptetési igény határozott időre történő elvonása, a büntetésből való áthelyezés, a lefokozás, a szolgálati kötelékből történő kizárás. A fegyelmi eljárás részletes szabályait a belügyminiszter állapítja meg.

A VI. fejezet a költségekkel foglalkozott, 43–44. §-aiban kimondva: a magyar állami rendőrség költségei a kincstárt terhelik, azokat a belügyi tárca költségeibe kell felvenni, továbbá azon város, ahol az állami rendőrség megszerveződött, mentesül a rendőrség fenntartási költségeitől. Ha valamely városban a magyar állami rendőrség megszerveződött, és közegei nem rendőri természetű közigazgatási tevékenységet láttak el, a város köteles gondoskodni arról, hogy azt azontúl a saját közegei lássák el.

A VII. fejezet pedig a vegyes és átmeneti rendelkezéseket tartalmazta, 45-49. §. Azon városokban, ahol az állami rendőrség szervezése megtörtént, ott a városi rendőrség alkalmazottai rendelkezési állományba kerülnek, ez idő alatt sem előléptetni, sem magasabb fizetési osztályba sorolni nem lehet őket. Azon tisztségviselőket, akiket esetlegesen nem alkalmaznak a magyar államrendőrség keretein belül, azokat állásukból felmentettnek kell tekinteni és szabályszerű elbánás alá kell vonni őket. Ugyanez vonatkozik a határrendőrség alkalmazottaira is, minden alkalmazásba kerülő városi rendőrségi alkalmazott korábbi fizetésével azonos összegre jogosult a magyar államrendőrség kebelén belül is. A városok és községek kötelesek az általuk rendőrségi célra használt épületeket, ingó-

ságokat stb. a magyar államkincstárnak ingyenes használatba átengedni. A használatba átengedett épületekről a magyar államkincstár gondoskodik, a rendelet fokozatos hatálybalépésének idejét a belügyminiszter állapítja meg, és ezzel egyidejűleg hatályát veszti a magyar határrendőrségről szóló 1903:VIII. t.c.

Összegzés

1848-49-ben és 1867-től 1919-ig a magyar rendőrség története az önkormányzati elven működő és szerveződő rendőrség története. Az egységes jogalkalmazást az egész országra érvényes törvények garantálták, ugyanakkor a helyi sajátosságokhoz messzemenően illeszkedő rendőri szolgálati szabályzatok születtek.

A legfőbb törvényességi felügyeletet az önkormányzatok felett a belügyminiszter látta el, így módjában volt a rendőrségeket is kontrollálni. Állami rendőrségek csak ott működtek, ahol speciálisan kiemelt fontosságot tulajdonítottak a biztonságának. Az önkormányzatok saját költségvetési forrásaik mellett állami támogatást is kaptak a rendőrség fenntartásához. Rendkívül szigorú szabályok határolták körül a rendőrség tevékenységét, és megfelelő garanciák voltak arra az esetre, ha valamely rendőrhatalóság hatáskörét túllépve cselekedett volna. Leszámítva a neoabszolútizmus időszakát, a Magyar Királyságban működő rendőrségek mindvégig a törvények szabta határok közt működtek. Az önkormányzati elvet követő rendőrségek működtetésének és fenntartásának azonban nem csak jogi, gazdasági feltételei vannak. Alapfeltétel volt annak az alapelvek az elfogadása, hogy a polgárok képesek és alkalmasak a maguk ügyeit megszervezni és irányítani. Fontos alapelv volt továbbá a pártatlanság és a mindenek feletti jogegyenlőség.

Amikor az államhatalmat gyakorlók saját eszközüként kezdték felhasználni a rendőrséget, elsősorban politikai ellenfeleik féken tartására, alapjaiban rendült meg az önkormányzatiság elve. Ezt a pillanatot érhetjük tetten részben a Tanácsköztársaság alatt és teljes egészében a Horthy-korszakban. „A rendőri őrszemélyzet a maga több ezres létszámával óriási hírszerző hálózatot jelent. A rendőrséget érdeklő események, jelenségek, emberek állandó megfigyelői ők... A rendőröknek ez az úgynevezett felügyeleti vagy ellenőrző tevékenysége kiegészíti az utcai általános őrszolgálatot, egyben a hírszerzésnek is nélkülözhetetlen tényezője... Az ember a nagyvárosi utcán a törvényes jogszabályok tilmainak labirintusában közlekedő, egységes rendőri alany, az alkalmak keretében azonban legnagyobb-részt különböző rendeltetésű társadalmi egyed.” – mondta Nagy Valér rendőrtanácsos. Lám, mennyit változott a felfogás a rendőrség feladatáról 1848 óta, amikor először szabályozták a rendőri feladatokat, illetve megalakították a Nemzetőrséget. Változott a szemlélet az 1881. évi XXI. tc.-hez képest is, hiszen e törvény azt mondja, hogy: „Működésében a fővárosi rendőrség szolgálatra kész pártatlan eréllyel és emberszerető kíméllettel köteles eljárni”.

A magyar rendészet története során három szerveződési szakaszon ment keresztül. A kezdeti pluralista állapotokat felváltotta 1919 után a dualista szerveződés (rendőrség – csendőrség), s ezt 1945-öt követően a monista megoldás. (A csendőrség feloszlásával alakult ki az egységes államrendőrségi modell.) Újabb változást az 1990. évi LXV. tv. hozott, amely ismételten lehetőséget biztosított az önkormányzatoknak arra, hogy beleszóljanak a rendőrséggel kapcsolatos ügyek intézésébe. Ez azonban – megítélésem szerint – inkább csak gesztus értékű lehetőség. Mára ez még

inkább formálissá vált, hiszen a helyi önkormányzatoknak már csak véleményezési joga maradt a rendőrkapitányok kinevezése kapcsán, s önként vállalt közbiztonsággal kapcsolatos feladataikhoz sem hatáskört, sem anyagi forrásokat nem biztosítottak. Az 1997. évi állapot kritikai elemzését részben elvégezte a „A magyar rendőrség civil kontrollja – Jelentés és javaslatok” című tanulmány szerzőgárdája, ezért itt most ezzel a témakörrel részletesebben nem foglalkozunk.

Végezetül álljon itt két tanulságos mondat az 1881. évi XXI. tc. parlamenti vitájából – mivel úgy érzem, nem lenne haszontalan ezt a vitát ott folytatni, ahol az akkori kormánypárti és ellenzéki képviselők abbahagyták: „a jogállamban a rendőri intézménynek államinak, a kormány közvetlen hatósága alatt állónak kell lennie” – mondták a kormánypártiak, s így feleltek rá az ellenzék soraiból: „a mi gyökereink a municipiális rendőrség, ezért az ne legyen állami, maradjon municipiális.”

Az Önkormányzati rendőrségek szerepe a Visegrádi Együttműködés államaiban

A visegrádi együttműködés tagállamai közül háromban működik önkormányzati rendőrség. Csehországban és Szlovákiában önkormányzati rendőrség néven, Lengyelországban városőrség elnevezéssel. Kézenfekvő, hogy a hasonló történelmi múltjuk és földrajzi közelségük miatt ezeknek az államoknak a rendészeti fejlődését tanulmányozzuk elsősorban. Hasznos természetesen, ha távolabbi, gazdagabb demokráciákat veszünk górcső alá, de a következtetésekkel óvatosan kell bánnunk, hiszen alapvetően más társadalmi és gazdasági fejlődés áll a hátuk mögött. Történelmietlen lenne, ha a társadalmi valóság folyamataiból kiragadva állapítanánk meg általános érvényű igazságokat.

Elsősorban a cseh és szlovák törvényi szabályozást bemutatva juthatunk közelebb az önkormányzati rendőrség lényegéhez:

Szlovák Köztársaság

„564

A Szlovák Nemzeti Tanács 1991. december 3-án kelt törvénye a községi rendőrségről az előzetes előírások értelmében

A Szlovák Nemzeti Tanács ebben a törvényben a következőkről határozott:

1.§

Bevezető rendelkezés

A törvény rendeltetése meghatározni a községi rendőrség alapvető feladatát, szervezetét, valamint alkalmazottainak jogait és kötelességeit.

2.§

- 1) A községi rendőrség a városi közrend és környezetvédelem, valamint a városi általános érvényű rendeletekből, képviselő testületi határozatokból és polgármesteri döntésekből adódó kötelezettségek biztosítására szolgáló közrendvédelmi alakulat.
- 2) A községi rendőrséget a község általános érvényű rendelettel hozza létre, vagy szünteti meg.
- 3) A községi rendőrség parancsnokát a polgármester javaslatára a községi képviselő testület nevezi ki, vagy hívja vissza.
- 4) A községi rendőrség feladatait ezen törvény alapján a városi szintű községekben a városi rendőrség hajtja végre.

3.§

ALAPSZABÁLYZAT

- 1) A községi rendőrség
 - a) biztosítja a községi közrendet, együttműködik a község lakói és más személyek védelmében életük és egészségük veszélyeztetettsége esetén,
 - b) együttműködik az állami rendőri testület alakulataival a községi vagyon, a személyi vagyon és egyéb vagyon károsítás, megsemmisítés, lopás elleni védelmében a község területén, akár központi védelmi rendszerek és más biztonsági berendezések segítségével,
 - c) felügyel a község környezetvédelmére,
 - d) felügyel a rend, a tisztaság és higiénia megtartására az utcákon és a nyilvános területeken,
 - e) teljesíti a község általános érvényű rendeleteit, a képviselő testület határozatait és a polgármester döntéseit,
 - f) helyszíni bírsággal sújtja azokat a szabálysértőket, akik nem tartották be a személyi előírásokat, a közlekedési jelzőtáblák és berendezések segítségével jelzett közlekedési forgalom-biztonsági és folytonossági előírásokat,
 - g) az illetékes szerveket értesíti a jogszabály megsértéséről, melyeket a munkája során észlelt, és azok megoldása nem tartozik a község hatáskörébe,
 - h) megelőzési feladatokat lát el ezen törvény hatásköréig terjedően.
- 2) A község a községi rendőrségnek kiszabhat még egyéb feladatokat, ha azokat különleges törvények elrendelik.

A községi rendőrség szervezete

4.§

A községi rendőrség szervezetét, bérezését és technikai felszereltségét a községi képviselő testület határozza meg, tekintettel annak feladatkörére.”

A törvény bevezető részét áttekintve világosan látható, hogy elsősorban közrendészeti feladatok ellátására alakították meg a testületet. Az állami rendőrség egységeivel törvény mondja ki az együttműködést, és a hatáskörök elválasztását is pontosan szabályozza. A szlovák önkormányzati rendőrség munkatársai az önkormányzat alkalmazottai, köztisztviséget betöltő személyek. Alapvető kötelességük bűncselekmény észlelésekor azt jelenteni a rendőrségnek (állami), közbelépni, s a helyszínt biztosítani. Jogaik szolgálatellátásuk során: helyszíni bírság kiszabása és beszedése, tanúk feltartóztatása és átadása a rendőrségnek, előállítás, személyi motozás végrehajtása, valamint gépkocsik megállítása. Joguk van személyazonosság megállapítása céljából igazolatni, s az igazolatást megtagadót előállítani.

Magyarázataadásra felszólítani a kihágás (szabálysértés) tanúját, szükség esetén a tanút előállítani. Bizonyos feltételek esetén (életveszély, egészségkárosodás veszélye) lakást felnyitni. A községi, városi rendőrség tagjai élhetnek az ún. elkobzási joggal is. A törvény szerint kényszerítő eszközök alkalmazására is van lehetőségük: önvédelmi fogások, ütések, rúgások, könnyfakasztó spray, gumibot illetve bilincs használatát teszi lehetővé a jogszabály, továbbá szolgálati kutya és kerékbilincs használatára is van jogosultságuk. A képviselőtestület döntése alapján fegyverviselésre is jogosult a községi rendőr. Feladatukat természetesen egyenruhában, (országosan egységes), azonosító jelvénnel és igazolvánnyal végzik. Szigorú szabályok vonatkoznak a képzésre és továbbképzésre, a belügyminisztérium felügyelete mellett. Költségvetésüket és felszerelésüket a fenntartó önkormányzat biztosítja. Térfelügyeleti rendszereket működtetnek és azokat felügyelik.

Cseh Köztársaság

„Tv.gy. 553/1991

A Cseh Nemzeti Tanács által 1991. december 6-án elfogadott

TÖRVÉNY

A települési rendőrségről

Változás: Tv.gy. 67/1993

Változás: Tv.gy. 163/1993

Változás: Tv.gy. 82/1995

Változás: Tv.gy. 153/1995

Változás: Tv.gy. 132/2000

A Cseh Nemzeti Tanács meghozta az alábbi törvényt:

Bevezető rendelkezések

1.§

- (1) A települési rendőrséget a település önkormányzati képviselő testülete törvényerejű rendelettel hozza létre, illetve szünteti meg.
- (2) A települési rendőrség a helyi jellegű közrendi ügyekben jár el a települési hatáskör erejéig.
- (3) Bárki jogosult segítségért fordulni a települési rendőrség állományába tartozó alkalmazotthoz (a továbbiakban: települési rendőr); a települési rendőrök a feladatkörüket meg nem haladó keretben kötelesek a kérésnek megfelelő segítséget nyújtani.
- (4) A települési rendőrség feladatvégzése során együttműködik a Cseh Köztársaság Rendőrségével (a továbbiakban: rendőrség, vagy országos rendőrség).
- (5) A települési rendőrség jelen törvényben meghatározott feladatait a város, vagy városjogú település rangját viselő településeken belül, valamint Prága fővárosban a városi rendőrség látja el.

2.§

(1) A helyi jellegű közrendi ügyekben történő eljárásuk során a települési rendőrök mindenekelőtt:

- a) felügyelik a közrendvédelmi törvényerejű jogszabályok betartását,
- b) részt vesznek a személyi és vagyonbiztonság védelmében,
- c) felügyelik a polgári együttélés szabályainak betartását,
- d) felderítik a szabálysértéseket, valamint – a jelen törvény szabta kereten belül – helyszíni szabálysértési eljárást folytatva kiróják és beszedik a bírságot,
- e) a természetes és jogi személyeket figyelmeztetik a megállapított hiányosságokra, valamint – a konkrét helyzet függvényében – fogatosítják az ezen hiányosságok felszámolására irányuló intézkedéseket.

(2) A települési rendőrök a helyszíni szabálysértési eljárások keretében azon szabálysértések vonatkozásában röjék ki és szedik be a bírságot, amelyeknek a tárgyalási joga a települési hatáskörbe tartozik; ez a szabály azonban nem érvényes azokban az esetekben, amikor külön törvény más szervet jelöl ki az adott szabálysértési ügyben indítandó helyszíni eljárás lefolytatására. A települési rendőrök minden további nélkül folytathatják a helyszíni eljárást a CsNT Tv.gy. 200/1990 sz., a szabálysértésekről szóló törvény 30.§-a 1. bek. a) és b) pontjában, 47. és 48. §-ában 49.§-a 1. bek. b) és d) pontjában és az 50.§-ában meghatározott szabálysértési ügyekben.

(3) A települési rendőrök a helyszíni szabálysértési eljárások keretében e mellett kiróják és beszedik a közúti forgalom biztonságát és folyamatoságát veszélyeztető, a helyi közlekedési rendszabályozásból következő tilalom megszegése

folytán elkövetett szabálysértésekre, illetve a járműnek a várakozási tilalom alá eső gyalogos járdára állításával elkövetett szabálysértésekre vonatkozó bírságokat is.

3.§

(1) A települési rendőrséget a polgármester irányítja, amennyiben az önkormányzati képviselő testület nem bízta meg a képviselő testület valamelyik tagját a települési rendőrség irányításával.

(2) A település közgyűlése megbízhat egy kijelölt települési rendőrt, hogy végezze a települési rendőrség irányításával kapcsolatos egyes feladatokat; ez a megbízás azonban nem adható annak a települési rendőrnek, aki nem mutatta fel a Tv.gy. 116/1992. szakaszban található, a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság Alkotmánybírósága által 1992. november 26-án kihirdetett határozat olvasatában értelmezett Tv.gy. 451/1991. sz. törvény 8.§-ában foglaltak szerinti negatív tanúsítványt.

(3) A törvényhozó testület képviselője a települési rendőrséget nem irányíthatja.”

A Cseh Köztársaságban hatályos szabályozás szerint is elsősorban közterület rendészeti feladatokat látnak el a városi rendőrök. A törvény értelmében a városi rendőrök a település alkalmazottai. Alapvető kötelességük közbelépni bűncselekmény esetén, értesíteni az állami rendőrség szervezetét, valamint fellépni szabálysértési ügyekben, illetve más közigazgatási jogsértések esetén. További jogaik: szabálysértés tanújától magyarázatkérés, igazoltatás, szükség esetén elállítás. Joguk van személyi motozást végrehajtani, illetve meghatározott helyre a belépést állampolgároknak megtiltani. Az élet és testi épség veszélyeztetettsége esetén megilleti

üket a lakáskinyitási jog. A törvény alapján szabálysértés esetén dogelvélteli jog illeti meg a városi rendőröket, alkalmazhatnak kerékbilincset, illetve járművet megállíthatnak. Kényszerítő eszközök tekintetében kutya, szolgálati fegyver illeti meg, valamint alkalmazhat önvédelmi fogásokat, könnyfakasztó sprayt, gumibotot, bilincset. Szolgálati lőfegyverrel mérhetnek ütést, alkalmazhatnak fenyegetést, illetve figyelmeztető lövést. Szolgálat ellátásukat országosan egyenruhában, igazolvánnyal és jelvényrel teljesítik. Képzésük és továbbképzésük az állami rendőri szervek és a belügyminisztérium irányításával valósul meg. Költségvetésüket a települési önkormányzat biztosítja. A térfelügyeleti rendszereket működtetik és figyelik is.

Következtetések

Az önkormányzati rendőrség ellenzői néhány nyugat-európai példára szoktak hivatkozni, ahol a nemzeti kormányok kénytelenek voltak átszervezni a rendfenntartás erőit. Ez azonban mindig egyoldalú hivatkozás, hiszen a jól működő önkormányzati rendőrségeket pozitív példaként sehol sem említik. Személyes tapasztalatok alapján merem

állítani, hogy Prágában, Pozsonyban, Krakkóban és Varsóban hivatásukat betöltően, szervezetten működnek az önkormányzati rendőrségek. Varsó főpolgármester-helyettese személyes tárgyalás során fogalmazta meg az alábbi gondolatot: „Ha az önkormányzat biztonságpolitikában gondolkodik, óhatatlanul szüksége van egy cselekvőképes, reagáló rendészeti szervre”.

Az önkormányzati biztonságpolitika természetesen nem szűkíthető le a közbiztonság állapotára, annál sokkal szélesebb körű és komplex tartalmú. Az Európai Városok Chartája kimondja „Ha az utca már nem élő társadalmi tér, akkor megindul a városok hanyatlása, és lakosaiban növekszik a bizonytalanságérzet.” Ki más, ha nem a helyi önkormányzat hivatott arra, hogy ezeket a negatív tendenciákat megállítsa s újra középpontba állítsa a közösséget s a közösség biztonságát?

Mély meggyőződéssel vallom, hogy a „jó közösségi rendet” a települési önkormányzatoknak a helyi közösségekkel együttműködve kell megvalósítaniuk és megvédeniük.

Kacziba Antal

A lekésett jövő dilemmái

Immár harmadszor ért az a megtisztelő felkérés, hogy a Rendőrségi Évkönyvbe írhatok. Ez a körülmény és a múlt évek tapasztalatai visszatekintésre csábítanak.

A 2002-es Évkönyvben – a lehetséges jövőről némi szkepszissel, de azért mégis bizakodva – írtam: *„Korunk legfontosabb kérdése éppen a jövő. A kijelentés akár közhelynek is mondható, amelyet elkoptattak az üres idézetek. Az állítás azonban azon a tényen alapul, hogy a XXI. századi Magyarország jövőjét a globalizációs folyamatok és azok részeként is felfogható euro-atlanti integrációba való beilleszkedés feltételei és szükségletei, immáron feladatai határozzák meg. Ha nem ismerjük fel, vagy nem vesszük tudomásul őket, könnyen lekéshetjük saját jövőnket.”*

Derúlátóan kedvezőtlen kilátások

Vajon tényleg lemaradtunk? A derúlátóan pesszista válasz az, hogy igen, de talán nem végleg. A rendszerváltók a jóléti társadalom kancsal délibáb-ját festették az egekre, és elfelejtettek arról szólni, hogy Európában az elfogyasztható javak növekedése és az egyre javuló életminőség illúziója már az 1970-es években szertefoszlott. Nálunk a jóléti társadalom úgy került válságba, hogy közelébe sem értünk a sokak szavazatáért cserébe ígért kánaánnak, viszont a szebb jövőre tágra nyílt sze-

meink közé kaptuk a válságkezelést, majd később a felzárkózás kényszerének pofonjait.

Ilyen körülmények között a rendszerváltás első éveiben felemás kísérleteket tettünk az akkor már csak vágyainkban létező jóléti társadalom körülményei között megvalósítható jogállami közbiztonságpolitika és rendészeti struktúra megvalósítására. Később nem láttuk, vagy nem akartuk észrevenni a posztmodern fejlődés strukturális ellentmondásait, és letagadtuk a modernizáció anómiás következményeit.

Tehát a társadalmi átalakulás követelményeireh képest ismét késedelemben vagyunk.

Napjaink gazdasági, társadalmi és politikai fejleményei jövőnkkel kapcsolatban sokakban kétségeket ébresztenek, aggodalmakat keltenek és ezáltal bizonytalanságokhoz vezetnek. Nincs ez másként azok körében sem, akik élethivatásként választották embertársaik biztonságának védelmét, hiszen az emberi, nemzeti közösség tagjaként közös sorson és együttes jövőn osztozunk. Most éppen azon, hogy a nagyvilági folyamatok és hazánk modernizációs fejlődésének ellentmondásai, a haladás konfliktusai, esetleg tévútjai következtében jövőképünk olykor a létfenntartás esélyeinek latolgatására szűkül, és elhomályosulnak emberi minőségünk eszmei értékei, értéktelenné válnak magatartásunk erkölcsi mércéi.

Tudnunk kell: a jövő dehumanizálása természet- és emberellenes, a gondolkodó ember számára elfogadhatatlan. Nem nyugodhatunk bele sorsformáló, jövőt alakító képességünk elvesztésébe és abba sem, hogy rólunk mások nélkülünk döntsenek. Ebben a nagy emberi játszmányban – amit egyszerűen csak demokráciának nevezhetünk – mindenkinek megvan a maga szerepe. Társadalmi méretekben és hivatásának gyakorlása vagy akár saját életstratégiájának terén is. A társadalmi környezethez alkotó módon hozzájáruló szerepvállalás egyúttal értékvalasztás is, amely a lelkiismerettel, hivatástudattal élő értékek befogadására kész, cselekvő ember számára nem könnyű dolog. Különösen nem olyan időkből, amikor „A nép megvakítottatik” és Ésaías prófétával szólva ámul és bámul, elvakítja magát és megvakul, részeg, de nem a bortól, és tántorog, de nem a részegítő italtól. A háborgó, önmagával békétlen társadalom zajának közepette a rendet őrző, másokat védelmezni hivatott ember számára saját világnézetének, hitének értékei és személyiségformáló ereje mellett biztos támaszt nyújthat az a tudat, hogy élethivatása hazája alkotmányának és rendjének védelmezése. Ehhez a társadalom közösségének teljességét védelmező küldetéshez képest másodlagos jelentőségűek az irracionalitás és a hisztéria által vezérelt konfliktusok. Jóllehet az emberi kötelek válsága közepette az egyetemleges önzés társadalmában nehéz értékek és hivatásbeli elkötelezettségek mentén józanul és higgadtan cselekedni, de nélkülözhetetlen. Különösen annak tudatában, hogy a társadalom felbomlott erkölcsi szövetét olykor csak a legitim erőhatalom képes összetartani. Feltéve, hogy a jogállam önvédő eszközeinek alkalmazására felhatalmazottak erre képesek is.

Többen is úgy gondoljuk, hogy a rendvédelmi szervek, közöttük a rendőrség, illetve e testüle-

tek munkatársai nem egyszerűen tárgyai (passzív alanyai) a rendvédelem állami irányításának és az erre vonatkozó távlatos elgondolásoknak, hanem egyszersmind jövőt alkotó elemei is. Sajnos – olykor keserű – tapasztalataink azt igazolják, hogy a rendvédelem gyakorlatában szerzett, elméleti igénnyel vagy akár tudományos szinten összegzett tapasztalatok hiánya vagy azok mellőzése többször téves döntésekhez vagy az időszerű változások elmaradásához vezetett.

Nos e gondolkodásmód és felismerések is szerepet játszottak abban, hogy hosszú évek után újra éleszünk a rendőrségen belül folyó tudományos élet hagyományait, és a kor követelményeinek megfelelő módon újrafogalmazzuk a haladás irányába mutató törekvések megvalósításának elvi és szervezeti kereteit. E szándék öltött testet a rendőrség tudományos, technológiai és innovációs tevékenységéről szóló országos főkapitányi utasításban. E norma szerint a rendőrségi tudományos, technológiai és innovációs stratégia alapvető célja az, hogy a tudásalapú társadalom igényeinek megfelelően a tudományos és a technikai fejlődés, valamint az innováció a testület jövőbeni fejlődésének meghatározó tényezőjévé váljon. E célkitűzés láthatóan tükrözi azt a szándékot is, amelynek megvalósulása révén a gyakorlati tapasztalatokon és ismereteken alapuló tudás értékének megfelelő szerephez juthat a rendészeti stratégiai irányításában, a szakma távlatainak meghatározása terén. E minőségében a tudományos szervezet, illetve e testület közreműködésével kidolgozott koherens irányító eszmék és az okszerűen rendezett stratégiai célrendszer akadályozhatja, hogy a bűnözés egyes jelenségeinek felerősödése, azok nyugtalanító társadalmi hatásai következtében kapcsolódó improvizációk uralják el a rendvédelmi szervek irányítását. Ennek veszélyét egyébként a nyugat-eu-

rópai kriminálpolitikusok már korábban felismerték. Az Európa Tanács XXII. Kriminológiai Tudományos Konferenciájának (Strasbourg, 2000. november) előadói egyetértettek abban, hogy a mediatisált politikai erőter körülményei között zajló politikai versenyben a kriminálpolitika árucikké válhat. Ami azt jelenti, hogy a bűnözés kihívásaira adott válaszokat már nem elméletek, tudományos, vagy gyakorlati szempontok alakítják, hanem az érdekek és kívánások, a politika médiabeli „eladhatósága” befolyásolja.

A hivatkozott rendőrségi dokumentum világos és előremutató célkitűzései mellett szervezeti, együttműködési keretet biztosít mindazok számára, akik részt vesznek az együttes értékalkotásban. Széleskörű pályázati rendszer és informálódási lehetőségek biztosítása révén jut kifejezésre, hogy a rendőrség vezetését érdekli a rendőrök véleménye, és nagyra értékeli az állomány tapasztalatokon alapuló tudását. Fórum teremtődött arra, hogy a résztvevők mind szélesebb köre a legfelsőbb döntési szintekig eljuttathassa észrevételeit, javaslatait, és ha úgy látja helyesnek, akár kritikai megjegyzéseit. Ennek egyik garanciája az, hogy a már hivatkozott dokumentum értelmében a rendőri vezetők kötelezettsége, hogy feladat- és hatáskörükben működjenek közre a rendőrségi stratégia tervezésében, és e körben nyújtsanak segítséget, illetve támogassák munkatársaikat.

A határőrség tudományos tevékenysége hosszú évek óta töretlen fejlődést mutatott és sikerekkel igazolható eredményeket ért el a schengeni csatlakozás előkészítése és végrehajtása során. Igen nagy előny az integrált rendőrség számára, hogy biztosítottak a határrendészeti tudás fejlesztéséhez és hasznosításához szükséges feltételek, és ez egyben annak is biztosítója, hogy a rendészettudományt az

elméletileg összegzett határrendészeti ismeretek gazdagítsák.

Erőt és tudást meríthetünk abból is, hogy magunk mellett tudhatjuk a Magyar Tudományos Akadémia elnökének, a Rendőrtisztviselői Főiskola és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem rektorainak és tudósainak támogatását. Szövetségesünk és partnerünk a Magyar Rendészettudományi Társaság, és együttműködési kapcsolatban állunk a TIT Hadtudományi és Biztonságpolitikai Közhasznú Egyesülettel. Azt reméljük, hogy a bűnügyi tudományok és a rendészettudomány terén működő egyesületek, továbbá a bűnmegelőzés és a közbiztonság, illetve az emberi jogok védelme érdekében tevékenykedő civil szervezetek is megismerik minket részvételükkel.

Igen nagy megtiszteltetés számunkra az is, hogy kezdettől fogva részesei a munkának olyan elismert közéleti és tudományos személyiségek, civil tudósok, akiknek jelenléte tágítja látókörünket és kiterjeszti tudásunkat, befolyásolja szemléletmódunkat. A Rendőrség Tudományos, Technológiai és Innovációs Tanácsot 20 tagú elnökség irányítja. Az elnökség tagjai közül heten rendelkeznek tudományos fokozattal, illetve 2 fő doktorandusz. A Tanácsnak összesen 61 tagja van. Közülük 18-an rendelkeznek tudományos fokozattal, illetve 5 fő doktorandusz. A testület jelenlegi összetételét „induló tőkének” tekintjük. Azt szeretnénk, hogy mind többen vegyenek részt, és ezáltal bővítsék a tapasztalatok és ismeretek körét, növeljék a kollektív bölcsesség erejét. Most mindenkire szükség van, aki a jövő alakulásában érdekelt.

Az aktuális időszereplés csapdái

Az irányítási döntés-előkészítő feladatok mellett a tudományos testület 2008-ban igen nagy jelen-

tőségű és komoly erőfeszítéseket igénylő feladatot kapott. Részt vállaltunk ugyanis a 2006. szeptember-októberi fővárosi demonstrációkkal, utcai rendezvényekkel és rendfenntartó intézkedésekkel kapcsolatos eseményekről szóló 1013/2007. (III. 13.) Kormány határozat rendelkezései szerint kidolgozásra váró átfogó rendészeti stratégia előkészítésében.

E munka szellemi előzménye az említett eseményekről készült bizottsági jelentés, pontosabban annak egyik legfontosabb kritikai megállapítása: a rendszerváltás óta eltelt időszakban az egymást váltó kormányok egyike sem alakított ki átfogó rendészeti stratégiát. Hasonló súlyú megállapítása a jelentésnek az is, hogy a hatályos büntető- és rendészeti jog, sőt az alkotmányos szabályozás elemei nem koherensek, a kormányzati irányítás és a szervezeti rendszer nem felel meg az önvédő jogállamnak.

Tudatában vagyunk vállalt kötelezettségeink súlyának. Főként azért, mert tudjuk, hogy munkánk az ember egyik legfontosabb életigényéhez, a biztonsághoz kapcsolódik. Az ember biztonságigénye a történelem kezdetei óta egymást váltó generációk ösztönössé vált önvédő reflexein és áthagyományozott tudásán alapul. Az emberi szükségletek piramis-rendszerében a biztonságvágy közvetlenül az alapvető fiziológiai szükségleteket követi, és megelőz számos, a társadalom működése szempontjából fontos szükségletet. Olyannyira, hogy amennyiben az ember biztonsági igénye nem, vagy nem megfelelően teljesül, jelentéktelenné válnak, vagy háttérbe szorulnak az azt követő egyéb szükségletek, mint például a szeretet és a közösséghez tartozás, az elismerés, a tudás és megértés iránti vágy, sőt az ember szabadságvágya is.

Az ember számára a biztonság a maga teljességében jelenik meg, és visszatükrözi környezetének minden lehetséges veszélyforrását. Ebben az értelemben a biztonság annak tudata, hogy védettek vagyunk a bűnözéssel, a terrorizmussal, a katasztrófákkal, a járványokkal, általában a létbizonytalansággal szemben. Ide tartozik a létbiztonság érzése is, az a hit, hogy a jövőben képesek leszünk alapvető szükségleteink kielégítésére. Ehhez a biztonságképhez kapcsolódnak az ember ösztönös és tanult védekező, biztonságvédelmi törekvései, közöttük azok a magatartás- és cselekvési formák is, amelyek arra irányulnak, hogy megelőzzük a bajok bekövetkezését.

E lehetséges cselekvési formák egyike az átfogó stratégiai tervezés, amely alapul szolgálhat, és keretet nyújthat a szervezeti részstratégiák számára. A közbiztonság védelmét szolgáló távlati tervezés igényét a rendszerváltás után először Déri Pál vetette fel. Az a tudós, aki a 90-es évek elején prognosztizálta, hogy Magyarországon 2000-re a bűncselekmények száma elérheti, sőt meghaladhatja az 564 ezret. Ez okból látta indokoltnak a bűnüldözés rendszerének átfogó korszerűsítését. Nem hittek neki. Mint ahogy azokra sem figyeltek igazán, akik az elmúlt 17 évben hivatali kötelezettségként vagy önkéntesen több száz oldalon keresztül próbálták bizonyítani, hogy alapvető változásokra van szükség a Rendőrség, mi több, a rendészet egész területén. Megszámíthatatlan mennyiségű időt és pénzt vesztegettek el a siketek, felmérhetetlen mennyiségű tudást, jóakaratot tékoztoltak el. Mindez már-már biblikus dimenziókat ad a közömbösségnek, és az ember kínjában a prófétákra emlékezik: *„...mivelhogy szüntelen szóltam és szóltam ti néktek, de nem hallottátok és kiáltottam néktek, de nem feleltetek.”*

Sokakat kiábrándított az értetlenség és a közöny, az egymás lábán tipródók tehetetlensége és a politikai feltételek hiányára történő unos-untalan elhangzó önfelmentő hivatkozás. Valójában azonban mindezek csak korlátozott jelentőségűek a biztonságában veszélyeztetett vagy fenyegetett embert gyöttrő szorongásokhoz, félelmekhez képest. Előbb-utóbb rá kell döbbernünk a társadalmat irányító tényezőknél. A biztonság hiánya következtében az egyén zárkóztottá, bizalmatlanná válik, amely állapot rombolja a társadalom kohéziós erőit, gyengíti a közösségek összetartozását, ellehetetleníti a közösségi terekhez kapcsolódó együttes élményeket, tönkretesz a közösségi ünnepeket, és végső soron súlyos károkat okoz a polgár és a biztonságot szolgáltató hivatott hatalom viszonyában. Megtörtént, nincs mire várnunk.

Szembesülés, önvizsgálat, kollektív értéktéremtés

A közbiztonság kihívásaira tisztességes válaszok csak tisztességes helyzetelemzésből következhetnek. A kételkedőknek és a gyanakvóknak is be kell látniuk, hogy a bűnözés társadalmi hátterének korrekt elemzése csak igen ritkán vezet a fennálló rend dicséretéhez. Tudnunk kell tehát, hogy hazánk XXI. századi fejlődésének gazdasági és politikai mozgásterét, valamint a fejlődés lehetőségeit meghatározó globalizációs folyamatok, valamint az euro-atlanti integrációba történő sikeres beilleszkedés feltételei milyen hatást gyakorolnak a bűnözésre, illetve a közbiztonság alakulására. Vajon milyen hatással jár a munka szűkössége, a társadalom kettészakadása, a szegénység és a kirekesztettség hatókörének növekedése, a gazdasági és a politikai prioritások ellentmondásai? Hogyan hat a jogkövető magatartás alakulására a társadalom erkölcsi rendjének megingása, a hagyományos polgári erkölcs

felbomlása? Mindezek mellett előre kell látnunk, hogy az utolérő modernizáció folyamata milyen kockázatokat hordoz. Hogyan reagálunk az egyre hatékonyabb és ezért fokozott veszélyeket rejtő anyagok, energiák és technológiák megjelenésére? Miként hat társadalmi viszonyaink alakulására, és milyen bűngerjesztő tényezőket hordoz az információs társadalom kiépülése, az áruk, a szolgáltatások és a tőke szabad áramlása és a mindezekkel összefüggésben kiéleződő globalizációs alkalmazkodási verseny? Előre kell látnunk azt is, hogy milyen egészségügyi és környezeti kockázatokat rejt az élelmiszeripari áru- és árverseny, az általánossá vált kemizálás, a korszerű biotechnológiák és géntechnikák alkalmazása.

Szembe kell nézni önmagunkkal és a közbiztonság megítélésére immár köztudottan alkalmatlan bűnügyi statisztikák által jelzett adatok fonákságával. Fel kell tárnunk, hogy a polgár biztonságigényét, és érdekeit tekintve ténylegesen milyen az ország vagyonbiztonsága, mennyire biztonságosak a közterületek, melyek a társadalmi erőszak terjedésének új, félelemkeltő kriminális formái. Fel kell ismernünk a robbanásszerű technológiai fejlődést kísérő közlekedési és áruszállítási kockázatokat. Alaposan tájékozódni kell afelől is, hogy az állam közigazgatási és rendvédelmi szervei milyen hatékonysággal képesek a gazdaság védelméről gondoskodni. Számot kell vetnünk azokkal a társadalmi és kriminológiai összefüggésekkel, amelyek egyre növelik a bűnözéssel összefüggésben megjelenő kábítószer- és alkoholfogyasztást, és választ kell találnunk a családon belüli bűnözés, illetve a gyermekbűnözés fenyegető mértékű növekedésének okaira. Fel kell ismernünk a szervezett bűnözés megjelenési formáinak változását, illetve új morfológiai jellemzőinek sajátosságait.

A 2006. szeptember-októberi eseményekről készült jelentés – a már idézett sommás megállapításokon túlmenően – a rendfenntartás alkotmányos, közjogi feltételrendszerére, valamint a rendőrség működésére vonatkozó részletes megállapításai, következtetései, javaslatai messze túlmutatnak a vizsgált történések keretein. Erre is tekintettel látszik indokoltnak elemzés tárgyává tenni a rendvédelmi szervek alkotmányos jogállásának, feladat- és hatáskörének rendjét, továbbá az állam által irányított rendvédelmi szervek közötti munkamegosztás viszonyait.

A ma már anakronisztikus állampárti rendszet-szemlélettel szakítva abból az elfogadott európai felfogásból célszerű kiindulnunk, amely szerint a közbiztonság kollektív társadalmi termék, amely az egyének és közösségeik tevékenységéből, az állami (kormányzati és önkormányzati) szervek hatósági intézkedéseiből és a vállalkozói piac nyújtotta szolgáltatások együtteséből alakulhat. E kollektív közbiztonság-védelemnek nevezhető megközelítésből adódik az is, hogy le kell vonnunk a tulajdonviszonyok átalakulásának, a magántulajdon uralkodóvá válásának közbiztonság-védelmi következményeit. Fel kell tárnunk a köz- és magánbiztonság védelme terén gyakorolt közfeladatok és a tulajdonos érdekkörében vagy a tulajdonlással kapcsolatos közérdekből számára előírt védelmi feladatok különbözőségeit. Ennek alapján a jelenleginél ésszerűbb munkamegosztás érdekében – a tulajdon felelősség keletkeztető hatására is tekintettel – megfelelő jogi feltételek révén el kell érni, hogy amit az állam a jogszabályok útján védelemben részesít, azt a tulajdonos is kötelességszerűen védelmezze.

A rendvédelmi funkció korszerűbb interpretálása elvezet a közbiztonság-védelem rendszerszemléletű megközelítéséhez és ennek folytán annak felismeréséhez,

hogy a rendészeti tárgyú jogszabályok, alkotmányos közigazgatási és büntetőjogi normák, továbbá maguk a rendvédelmi és igazságszolgáltatási szervek, sőt a magánbiztonság védelmének körébe sorolható magánjogi és vállalkozási formák és a civil biztonságvédelem is összességében egy átfogó közbiztonsági rendszer elemei. Ezért célkitűzéseink nem korlátozhatók a rendőrségre, vagy más rendvédelmi szervekre vonatkoztatható közbiztonsági stratégiákra, netán szervezetkorszerűsítési javaslatra. Sokunk meggyőződése az, hogy nem az egyes rendvédelmi szerveket visszatérően feldúló „korszerűsítésre”, hanem a rendfenntartás rendszerének teljességét érintő paradigmaváltásra van szükség. Összességében – a kollektív közbiztonság-védelem elvére és a rendszer személtű rendszetfelfogásra építve – tehát a piacgazdaság és a jogállam követelményeinek egyaránt megfelelő új munkamegosztási és teherviselési rend kialakítására van szükség. Amelyhez a jövőben e rendnek megfelelően csatlakozhatnak az egyes rendvédelmi szerveket vezérlő részstratégiák.

Társadalmi szempontból a rendészeti szervek illegitim politikai befolyásoktól mentes működésének garantálása az alkotmányos rendészeti tevékenység egyik legfontosabb alapkérdése. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a politikai erőterben versenyző pártok a rendszerváltás kezdete óta a rendszet, főként a rendőrség a közérdekekkel és az alkotmányos követelményekkel ellentétes befolyásolásának vádjával illetik egymást. Úgy látszik, hogy a rendvédelmi szervek jogállami rendtől idegen, illetve azzal ellentétes befolyásolásának akadályait képező alkotmányos garanciák nem elégségesek ahhoz, hogy elkerülhető legyen a rendvédelmi szervek tisztán politikai célú támadása és az, hogy a testületek a nem mindig tiszta eszközökkel folyó politikai versengés eszközeivé váljanak.

A stratégiaalkotás egyben értékválasztást is jelent. A modern államok gyakorlatában ismert kriminálpolitikai vagy közbiztonsági stratégiai alapmodellek között azok céljait illetően számos tekintetben nézetazonosságok ismerhetők fel. A biztonság fenntartására irányuló célképzetekhez azonban lényegesen eltérő eszközöket és módszereket rendelnek.

A jóléti államok által korábban preferált segítő-támogató alternatíva, illetve kezelő-beavatkozó rendszerek hatékonyságát a jóléti társadalmak felbomlása folytán a nagy szociális ellátó rendszerek átalakulása meggyengítette. Ma már a modern nyugati államok igen messze állnak attól, hogy a bűnözést viszonylag jól kezelhető társadalmi problémaként fogják fel, és a bűnözőt az esélyegyenlőségi folyamat vesztesének tekintsék. *„Olyannak, aki a korszerű tudomány, a bőkezűen gazdálkodó és szakszerűen működő szociálpolitika eszközeivel rehabilitálható és visszavezethető a társadalom integrált rendszerébe.”*

A modern államoknak szembe kellett nézniük azzal is, hogy az elmúlt kétszáz év alatt kialakított alkotmányos jogállami intézményrendszer, a törvényesség, a jogi garanciák önkorlátozó tartalma, a büntető hatalom humanizmusa több vonatkozásban is elégtelennek bizonyult a globalizálódó bűnözés kontrollálására. Különös súlyt kapott e felismerés a nemzetközi terrorizmus félelmet keltő akciói kapcsán.

A jóléti állam „kezelő” és a rendpárti korlátozó-beavatkozó kriminálpolitikák gyengeségeinek felismerése vezethet az ún. „kettős-nyomtávú” vagy egyesítő kriminálpolitika preferálásához. A merev ideológiai kötöttségektől mentes, pragmatikus

kriminálpolitika alkalmas elméleti keretet nyújthat az egymással szemben álló kriminálpolitikai kínálatok előnyeinek egyesítésére és gyengeségeinek minimalizálására. Ebben a felfogásban a pragmatikus kriminálpolitika konszenzusképes elvi alapot teremthet a társadalom életének kriminális vonatkozásaihoz eltérő társadalomfilozófiai és politikai szemlélettel közelítők nemzeti érdekű konszenzusa számára. A kriminálpolitika képződésének ez a módja egyben alkalmas lehet arra is, hogy az egy kormányzati cikluson belül szükségképpen behatárolt érvényességi idejű stratégia és a devianciák hátterében álló társadalmi okok és tényezők eredményes kezeléséhez szükséges időintervallum ellentmondásai feloldhatók legyenek. Emellett a jogállam követelményeinek határain belül létrejövő, politikai egyetértésen alapuló kriminálpolitika fokozott garanciákat nyújthat a jogállamiság megőrzésére, a rendészeti szervek szervezeti, szakmai és erkölcsi integritásának megőrzésére. A kívánatos politikai konszenzus azzal az előnnyel is járhat, hogy világosan behatárolja az egymást váltó kormányok kriminálpolitikai mozgásterét.

Talán az eddigiekből is látható, hogy a jövő tervezése számos gazdasági, társadalmi és politikai összefüggésre és széleskörű tudományos ismeretekre építhető. Mindezek mellett a jövőkép megteremtésének legfontosabb eszköze mégis a hivatástudattal élő ember, aki alkotó gondolataival, tapasztalataival képes hozzájárulni a közös célhoz, továbbá ahhoz, hogy az őt befogadó testület megújult és megszilárdult erkölcsi és szakmai integritással álljon új feladatai elé. Ez egyebek mellett azért is fontos, mert csak az számíthat mások megbecsülésére, aki képes önmaga értékeit is elfogadni.

Korinek László

A Magyar Rendészettudományi Társaságról

Az egyesületi forma bizonyult a leghatékonyabbnak annak az ellentmondásnak a feloldására, amellyel minden közigazgatási tárgyú kutatásnak szembe kell néznie. A zárt rendszereket védelmező titkoság miatt a kutatási tárgy feltárásához a fegyveres szervek támogatása nélkülözhetetlen. Ugyanakkor a létező gyakorlat elméleti kritikája, a változások kezdeményezése szervezeti érdekekbe ütközhet. Az a tudomány, amelyik a praxis ismerete nélkül csak a szenvedélyes elutasítás hangján szól, nem képes támogatni a rendészeti modernizációt. Az a tudomány viszont, amelyik a gyakorlati adatokért cserébe feladja szellemi önállóságát, és tudását a büro-célok igazolására használja fel, nem tudomány.

A Társaság elhatározásai között szerepel:

- a rendészettudománnyal és a rendészettel kapcsolatos tudományos ismeretek fejlesztése, az egyes rendészeti problémák tudományos vizsgálata;
- a kutatók összefogása, a nemzetközi kapcsolatok megteremtése, valamint
- a tudományos eredmények gyakorlatban való alkalmazása.

A Társaság létrehozta egyesületi fórumait. Viszonylag rövid idő alatt sikeres pályázatokkal, konferenciákkal, közéleti rendezvényekkel és rangos kiadványokkal a hazai tudományos élet szereplőjévé

lett. Ennek az útnak fontos állomása volt 2007-ben az MTA IX. Osztályán a Rendészettudományi Bizottság megalakulása. A Bizottság előtt nem kisebb feladat áll, mint a rendészeti tanok tudományági meghatározása, továbbá minőségi követelmények érvényre juttatása a tárgykör akadémiai rangú kutatásaival szemben.

A rendészeti igazgatás alkotmányos demokráciákban csak a joguralom és a hatalmi ágak megosztásának érvényesülése, az emberi jogok tisztelete mellett működtethető. A rendészet elmélete állam- és jogtudományi megalapozást kíván. Csak ennek a feltételnek az érvényesítésével lehetséges sikeresen művelni olyan alrendszeit, mint a rendőrszociológiát, a rendőr-etikát, avagy a rendészeti szervezéstant. (A nemzetközi tudományos élet jelenségei azt mutatják, hogy az előbbieken példálódzva említett ún. „kötőjeles” tudományterületek száma és jelentősége számottevően megnőtt.)

A rendészet társadalmi rendeltetése a jogellenes emberi magatartásokból keletkező veszélyek elhárítása. A veszélyekre és fenyegetésekre adott védelmi válaszok nélkülözhetetlenné teszik az elhárító mechanizmusok komplex alkalmazását. A Társaság ezért nyitott a katasztrófavédelem irányítása alá rendelt szakterületek, a polgári védelem és a tűzoltóság munkájának elméleti művelése iránt. A természeti

és a környezeti kockázatok is arra intenek, hogy a modern tudományos szemlélet gyakran a társadalom- és a természettudományok olyan mértékű összekapcsolódását sürgeti, amelyre korábban nem volt példa. A tudományok ilyen határterületei máshol is kitapinthatóak. Nemzetközi jelentőségűek azok a krimináltechnikai kutatások, amelyek a Bűnügyi Szakértői és Kutató Intézetben folynak.

A XXI. század kihívásai, a béketeremtő és -fenntartó hadműveletek, a világ válsággócaiban tapasztalható folyamatok sürgetővé teszik a rendészeti és a katonai műveletek integrált elemzését. A Társaság kész együttműködni a hadtudomány nagy hagyományokra támaszkodó akadémiai intézményeivel és egyetemi kutatóhelyeivel. Meggyőződésünk, hogy ez a közös munka annál eredményesebb, minél inkább képesek a kooperációban részt vevő tudományágak saját kompetenciájuk fejlesztésére.

A Társaság eddig is támogatást kapott a belügyi, illetve az igazságügyi és rendészeti kormányzattól. Érdekeink közösek. A rendészeti igazgatás előtt álló stratégiai feladatok tudományos megalapozást kívánnak, a rendészet elméleti művelése viszont csak akkor válhat alkalmazott tudománnyá, ha megérti a mindennapok igényeit, és kész az empirikus vizsgálatokra. Ehhez legutóbb a rendészeti stratégia megalkotásának előmunkálatai kínáltak példát.

Az alkalmazott kutatások legfontosabb műhelyei maguk a rendvédelmi szervek. Ezért fogadtuk

örömmel a Rendőrség Tudományos, Technológiai és Innovációs Tanácsának megalakulását, amelyben a Társaság erős képvisellel rendelkezik.

A Rendőrtiszti Főiskolának a rendészettudomány bázisává kell válnia. A Társaság e felismeréstől vezérelve szoros kapcsolatokat épít az egyetemmel való felé haladó tanintézzettel. Ugyanakkor lényeges a kooperáció az állam- és jogtudományi karokkal, valamint a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemmel, amit a közeljövőben erősíteni szükséges.

Egy tudós társaság számára néhány esztendő rövid idő, ami kezdetben csak a szervezeti keretek kialakításához elegendő. Emellett már láthatóak kutatási eredmények is. Ilyennek kell tekintenünk a stratégiai tervezést, a kriminálpolitika tudományos művelését a büntető igazságszolgáltatás előkészítésében, a szervezeti integrációt, a rendészeti igazgatás részvételét a bűnmegelőzésben, a rendőrség civil társadalommal tartott kapcsolatait, avagy a kriminalisztikai szakértői területek fejlesztését a megváltozott jogi környezetben.

Ha rendészeti igazgatásunk – támaszkodva a magyar közjog évszázados értékeire és nemzeti hagyományainkra – a jövőben az Európai Unió reformszerződésében kimunkált elvek szerint fog fejlődni, akkor alkotó részese lehet kontinensünkön a szabadság, a biztonság és a jog térnyerésének. A Rendészettudományi Társaság ehhez szeretne, és ehhez tud az elmélet erejével segítséget nyújtani.